

PATVIRTINTA

Marijampolės profesinio rengimo centro
direktorius 2024 m. rugsėjo 02 d.
įsakymu Nr. V1-141

**MOKINIO, BESIMOKANČIAM STALIAUS SPECIALYBĖS, SAUGOS IR SVEIKATOS
INSTRUKCIJA
NR. 2-32**

I. BENDROJI DALIS

1. Mokinys privalo vykdyti Marijampolės PRC darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda profesijos mokytojas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.
2. Praktinių užsiėmimų metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.
3. Palaikyti tvarką darbo vietoje.
4. Darbo vietoje neturi būti pašalinių žmonių.
5. Mokinys privalo dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis
6. Mokiniui draudžiama dirbti su įrengimais, įrankiais jei jis nėra apmokytas neinstrukuotas, kaip reikia saugiai dirbti šiais įrankiais ir įrengimais.
7. Praktinių užsiėmimų metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimą.
8. Draudžiama be profesijos mokytojo žinios patikėti darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikinėti darbus nesusijusius su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus profesijos mokytojo leidimą.
9. Mokinys turi žinoti darbo vietose (objektuose) esančius saugos ir sveikatos apsaugos ženklus bei vykdyti tai, ką tie ženklai nurodo.

Simbolis	Reikšmė	Simbolis	Reikšmė
ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI			
	Bendrasis įspėjamasis ženklas		Įspėjimas. Elektros srovės poveikis
	Įspėjimas. Judančios mašinos dalys		Įspėjimas. Pavojus prispausti
	Įspėjimas. Krentantys daiktai		Įspėjimas. Pavojus nukirsti pirštus
	Įspėjimas. Galima susižeisti galvą		Įspėjimas. Karšti paviršiai
	Įspėjimas. Slidus paviršius		Įspėjimas. Pavojus įkristi

	Įspėjimas. Kenksminga arba dirginanti medžiaga			Įspėjimas. Degi medžiaga
ĮPAREIGOJAMIEJI ŽENKLAI				
	Bendrasis privalomasis veiksmas			Skaityti gamintojo pateiktą įrenginio eksploatavimo instrukciją, aprašymą
	Būtina vilkėti apsauginius drabužius			Būtina avėti apsauginius batus
	Būtina naudoti apsauginius akinius			Būtina mūvėti apsaugines pirštines
	Būtina dėvėti apsauginį šalną			Būtina dėvėti kepuraitę
DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI				
	Bendrasis draudžiamasis ženklas			Eiti pašaliniais asmenims draudžiama
	Draudžiama naudoti ugnį, atvirą šviesos šaltinį			Draudžiama rūkyti
INFORMACINIAI ŽENKLAI				
	Rinkimosi vieta			Rūkymo vieta
	Pirmoji pagalba			Skubios pagalbos telefonas
	Evakuacinis išėjimas tiesiai			Avarinis išėjimas
 	Evakuacinis išėjimas į kairę		 	Evakuacinis išėjimas į dešinę
	Gesintuvas			Gaisrinės žarnos ritinys
	Gaisrinis hidrantas			Gaisro aliarmo skelbimo vieta

1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Rizikos veiksnys	Poveikis saugai ir sveikatai	Prevencinės priemonės
Fizikiniai veiksniai:		
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas mažėja darbuotojo pastabumas. Galimos darbo klaidos, kurios gali būti susijusios su įvairaus masto incidentais, avarijomis, nelaimingais atsitikimais	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už reikalaujamą, būtina didinti šviestuvų kiekį ar papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus
Netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t.t.).	Įvairaus sunkumo ūmių sveikatos sutrikdymų ar profesinių ligų rizika	Įvertinus mikroklimatą ir meteorologines sąlygas, naudoti tinkamus darbui šioms sąlygoms rūbus, avalynę, esant audrai, perkūnijai, plikšalai darbus nutraukti
Per didelis triukšmo lygis (darbuotojo darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dBA)	Galimi įvairaus sunkumo klausos ir vestibuliarinio aparato pakenkimai, profesiniai susirgimai	Vengti buvimo padidinto triukšmo zonoje, jei to padaryti neįmanoma, apsaugai nuo triukšmo naudoti ausines, ausų kištukus, kitas įmonėje nustatyta tvarka naudojamas apsaugos priemonės arba trumpinti triukšmo veikimo laiką
Cheminiai veiksniai:		
Dulkės (organinės ir neorganinės kilmės, abrazyvinės dalelės), alergiškai veikiančios visą organizmą	Galimi įvairaus sunkumo kvėpavimo takų, gleivinės, odos sudirginimai ar sužalojimai, galintys įtakoti ūmius ar lėtinius susirgimus, alergines organizmo reakcijas	Apsaugai nuo dulkių naudoti respiratorius, uždaro tipo akinius, tinkamus tokiam darbui rūbus, avalynę, kitas asmenines bei kolektyvines apsaugos priemonės
Fiziniai veiksniai:		
Elektros srovės poveikis, esant netvarkingai instaliacijai ar netinkamai naudojant elektrinius prietaisus, įrenginius ir įrankius	Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika	Laikytis apsaugos nuo elektros reikalavimų. Nenaudoti netvarkingų elektrinių įrankių, įrengimų, kitų darbo priemonių. Nesiliesti prie neizoliuotų elektros įrangos dalių, kuriomis teka elektros srovė. Remontuoti elektrinius ir prietaisus gali tik asmuo, turintis atitinkamą elektroapgautos kvalifikaciją
Netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindų ar grindinio dangos)	Paslydimas, pargriuvimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai	Užtikrinti, kad darbo vietoje grindų dangos būtų neslidžios, sausos, lygios, nuolat valomos. Jeigu dėl darbo specifikos grindys būna šlapios ir slidžios, būtina dėvėti apsaugančią nuo paslydimo avalynę

Netvarkingos ar užgriozdintos patalpos, teritorija	Užkliuvimas, pargriuvimas, užgriuvimas, nukritimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai ar net mirtinos traumos	Nuolat palaikyti tvarką ir švarą patalpose ir teritorijoje. Laikytis sandėliavimui, patalpų eksploatavimui ir teritorijos priežiūrai keliamų reikalavimų
Netvarkingi įrengimai, įrankiai, prietaisai ir kt.	Tikimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius daiktus, briaunas, patirti sužalojimus ar įvairaus sunkumo traumas dėl neapsaugotų besisukančių ar kitaip judančių detalių	Dirbti tik su tvarkingais ir reikiamos komplektacijos įrenginiais, įrengimais, įrankiais ir prietaisais, juos naudoti pagal paskirtį ir prisilaikant jų eksploatavimo taisyklių reikalavimų. Savavališkai darbo priemonių nemodifikuoti
Išlėkusios iš griebtuvo detalės	Galimos sunkios traumos	Detales griebtuve patikimai įtvirtinti. Tolygiai priveržti visus griebtuvo kumščelius. Nepalikti griebtuve priveržimo raktą
Medžio drožlės, pjuvenos	Galimos veido, rankų traumos	Teisingai parinkti pjovimo režimą, kad nesusidarytų ilgos drožlės. Nešalinti drožlių ranka, tam tikslui naudoti metalinį kablį. Darbo metu užsidėti apsauginius akinius
Fiziniai veiksniai:		
Krentantys daiktai	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos	Daiktus, įrankius, medžiagas ir kitas priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi. Nebūti vietose, kur vyksta krovos darbai
Fizinė perkrova (vienkartinis kėlimas moterims 3-15, vyrams 5-25 kg)	Galimos įvairaus sunkumo traumos, raumenų patempimai, stuburo sužalojimai	Nekelti vienam daiktų (detalių, ruošinių, įrenginių), viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Jeigu nėra galimybių tai atlikti dviuose, būtina naudotis kėlimo įrenginiais
Pernelyg sunkus arba didelis, griozdiškas arba nepatogus suimti (paimti), nestabilus (arba jo turinys sunkiai perkeliamas) kroviny	Krovinių keliant rankomis, gali kilti pavojus susižaloti, ypač nugarą. Toks kroviny gali sužeisti darbuotojus, ypač susidūrus, dėl savo kontūrų ir (arba) konsistencijos	Krovinius kelti tokioje padėtyje, kurioje kroviny nebūtų laikomas arba juo manipuluojama per atstumą nuo liemens, arba liemenį lenkiant ar sukant. Stengtis naudoti kėlimo įrenginius
Besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos mechanizmų ir įrengimų dalys	Galimos įvairaus sunkumo traumos, galūnių sužalojimai	Neliesti ir nestabdyti rankomis bei kitomis priemonėmis besisukančio galandimo disko. Diskas turi būti su apsaugomis, apsauginiu ekranu. Nedėvėti darbo rūbų palaidais skvernais, atsegtomis rankovėmis, nenešioti raiščių, grandinėlių

Gaisro pavojus	Galimas nudegimo ar net žuvimo pavojus	Pakeisti produktą kitu mažiau pavojingu. Panaikinkite artimus uždegimo šaltinius (kibirkštis, cigaretė ir pan.). Įrenkite kontrolės ir aliarmo priemones. Laikykite gesintuvus lengvai prieinamoje vietoje. Nustatykite veiksmų planą gaisro metu
Asmens higienos taisyklių nesilaikymas	Galimi apsinuodijimo, infekcijų, ir virškinimo trakto negalavimai. Ūmūs susirgimai ar net mirtis	Prižiūrėti ir nuolat valyti sanitarines patalpas. Suteikti darbuotojams galimybę nusiplauti rankas ir nusiprausti po dušu. Įrengti valgymo, persirengimo patalpas. Darbuotojams leidžiama valgyti, praustis ar atlikti gamtinius reikalus tik tam pritaikytuose vietose
<i>Ergonominiai, psichosocialiniai ir organizaciniai veiksniai</i>		
Nepatogi, priverstinė darbo poza	Galimi skeleto sistemos ir raumenų pažeidimai	Tinkamai parinkti darbo aukštį ir darbo priemonių išdėstymą, taip pat sudaryti galimybę keisti darbo pozą
Stresas dėl netinkamo darbo organizavimo, kvalifikacijos stokos	Dėl netinkamo darbo organizavimo galimos problemos tarp kolegų, konfliktai tarp darbuotojų ir vadovaujančio personalo. Stresas ir įtampa padidina jautrumą ir iššaukia klaidas. Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos	Aptarti užduotis ir darbo paskirstymą. Apsvarstyti darbo proceso eigą. Problemas spręsti atskiruose pokalbiuose.
Dėmesio įtampa	Galimos įvairaus sunkumo traumos	Daryti pertraukas, pavaikščioti, padaryti akių mankštą, jei yra galimybė pakeisti darbą, kuris reikalauja mažesnės įtampos

10. Mokinys įvertinęs rizikos veiksnius ir vadovaudamasis nustatytais normomis privalo naudotis asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

10.1. rankoms ir plaštakoms apsaugoti;

10.2. apsauginiais darbo drabužiais;

10.3. kojoms ir pėdoms apsaugoti.

11. Prieš pradėdamas dirbti, mokinys privalo:

11.1. Apsivilkti tvarkingus darbo drabužius;

11.2. Iš profesijos mokytojo gauti užduotį;

11.3. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti;

11.4. Patikrinti darbo vietos apšvietimą;

11.5. Patikrinti darbo įrankius:

11.5.1. Ar staliaus įrankiai (dildės, kaltai, brūžikliai, obliai) turi rankenas. Su įrankiais be rankenų dirbti draudžiama;

11.5.2. Ar kirvių ir smogiamųjų įrankių kotai sutvirtinti mediniais ar metaliniais pleištais, ar jie nušlifuoti, ovalios formos ir palaipsniui storėjantys į laisvąją galą;

11.5.3. Ar įrankiai gerai išgaląsti ir sureguliuoti;

11.6. Patikrinti staklių, kuriomis bus dirbama, tvarkingumą (ar yra apsauginiai gaubtai, įžeminimas, vietinis apšvietimas);

11.7. Patikrinti pritekamosios ir ištraukiamosios vėdinimo sistemų veikimą;

11.8. Pašalinti visus pastebėtus gedimus ir trūkumus, o jei to padaryti pats nepajėgia, turi informuoti apie juos meistrą ar darbų vykdytoją.

12. Kai įrankis yra su geležte trinkelėje, dirbančiajam svarbu ją teisingai nustatyti: 39° kampu - rupiajam, 48° kampu - švariajam ir 52° kampu - dvigubam obliavimui. Norint, kad pleištas gerai prisispautų prie geležtės, reikia jį gerai įkalti. Išmušant ir nustatant oblių bei kitų panašių įrankių geležtes, negalima jų prilaikyti laisvosios rankos nykščiu.

13. Negalima dėti įrankių ašmenimis į viršų. Prieš galandant įrankius, reikia patikrinti, ar galąstuvo skritulyje nėra įtrūkimų. Galąstuvai turi būti prijungtas prie ištraukiamosios ventiliacijos sistemos, su saugos gaubtu ir atramėle, gerai įžemintas.

14. Galandant įrankius galandimo staklėmis, būtina laikytis darbų saugos taisyklių (staklės turi būti su apsauginiais gaubtais, dirbantysis - su akiniais, atstumas tarp atramos ir akmens turi būti ne didesnis kaip 3 mm).

15. Pjaunant medžiagą rankiniu būdu, ją reikia padėti ant tvirtos atramos ir stipriai pritvirtinti. Negalima jos pjauti pasidėjus ant kelių ar atsitiktinių nepatikimų atramų. Negalima laikyti piršto arba rankos prie prapjovos, norint kad pjūklas pjautų lygiai.

16. Dirbant su kirviu, ruošinys nuo kurio atkertama, turi būti pritvirtintas prie padėklo. Jei kertama ruošinį apžergus, koją iš atkertamojo paviršiaus pusės reikia laikyti kiek galima toliau.

17. Įrankius su išgaląstais ašmenimis perduoti kitam asmeniui galima tik kotu į priekį.

18. Apdorojant detales kalnu, kaltą reikia nukreipti į priekį nuo savęs. Negalima apdorojamos detalės prilaikyti ranka kalto ašmenų slinkimo pusėje, taip pat drožti medžiagą jos neatrėmus ar nepritvirtinus.

19. Prieš gręžiant, būtina patikrinti, ar grąžtas stipriai laikosi laikiklyje.

20. Per darbo pertraukas negalima palikti įrankių taip, kad pjaunančioji dalis remtųsi į darbatalį.

21. Pjaunant medžiagas skrituliniais pjūklais, viršutiniai disko dantys turi būti išlindę virš pjaunamos medžiagos ne daugiau kaip 50 mm, o visos besisukančios staklių dalys turi turėti apsauginius gaubtus. Jei skrituliniais pjūklais (ar obliavimo staklėmis) apdorojamos trumpos detalės, jos prie pjaunančiojo paviršiaus pristumiamos stūmikliais. Skritulinio pjūklo apsauginis gaubtas apdorojamos detalės padavimo metu turi pakilti ir nusileisti automatiškai, o už pjūklo turi būti skečiantysis peilis.

22. Tvarkyti, reguliuoti, tepti, pernešti į kitą vietą elektrines mašinas - pjūklus, oblius,

šlifavimo mašinas ir pan. - galima tik jas išjungus iš elektros tinklo ir visiškai nustojus suktis jų dalims.

23. Prie įvairaus tipo staklių turi būti įrengti gerai veikiantys drožlių bei pjuvenų gaudytuvai - surinktuvai. Jiems neveikiant, dirbti draudžiama.

24. Norint palengvinti ilgų ar didelių matmenų detalių apdorojimą, būtina naudoti tam pritaikytus perstumiamus stalus.

25. Staklių, pjaunančiųjų paviršių, apsauginiai gaubtai turi turėti blokavimo įrenginius. Jeigu jie neveikia, dirbti su staklėmis draudžiama. Staklėse taip pat turi veikti pjovimo bei pastūmos mechanizmų blokavimo sistema. Ji turi veikti taip, kad pirmiausia išsijungtų pastūmos mechanizmas ir tik po to - pjaunantysis įrankis.

26. Prie kiekvienų medžio apdorojimo staklių turi būti įjungimo ir išjungimo įrenginys, patalpintas apsauginiame gaubte. Įrenginys turi būti patogioje įjungti ir išjungti vietoje, kad stakles būtų galima greitai sustabdyti ar paleisti, nepasitraukiant iš savo darbo vietos.

27. Gaminant kreivų linijų detales, būtina naudotis šablonais ar konduktoriais.

28. Besisukančias staklių dalis stabdyti rankomis ar kitais daiktais draudžiama. Išjungus stakles, pagrindinis jų velenas turi sustoti per 6 s.

29. Staklių varikliai turi būti su apsauginiais gaubtais arba specialiai aptverti. Apsauginiai gaubtai turi turėti užraktus.

30. Vienodo storio lentas, taip pat vienodo pločio apipjautas lentas reikia sandėliuoti rietuvėmis su tarpikliais. Rietuvių aukštis neturi viršyti jų pločio.

31. Langų ir durų blokus sandėliuoti vertikalčiai arba piramidėmis su nuolydžiu.

32. Vienam žmogui galima nešti ne didesnę kaip 50 kg, o dviem - ne didesnę kaip 80 kg svorį. Kelti sunkias detales būtina su kėlimo mechanizmais. Keliant nuo žemės sunkias paruošas, reikia pritūpti, o ne pasilenkti. Ilgus gaminius reikia nešti dviese, o juos nuo pečių nuimti ar nuleisti pagal komandą - vienu metu.

33. Dirbant su antiseptikais ir kenksmingomis medžiagomis, reikia naudoti individualias ir kolektyvines (patikrintas) darbų saugos priemones. Dirbantiesiems persirengti turi būti skiriamos atskiros patalpos: viena - darbo, kita - asmeniniams drabužiams.

34. Draudžiama taros apžiūrėjimui naudoti atvirą ugnį, geriamąjį vandenį arba maisto produktus laikyti induose, kuriuose buvo antiseptikai.

35. Antiseptikais apdoroti konstrukcijas ar gaminius patalpoje galima tik tada, kai joje ir gretimose patalpose nedirbama, o elektros įrenginiai atitinka elektrosaugos reikalavimus.

36. Baigus apdoroti medieną antiseptikais ir ugniai atspariais mišiniais, juos sudarančių medžiagų laikymo ir paruošimo vietos turi būti išvalytos, kenksmingos medžiagos pašalintos.

37. Sugedus mechanizmams, technologinei įrangai ar susidarius pavojingai situacijai, reikia nedelsiant nutraukti darbus ir apie tai pranešti profesijos mokytojui.

39. Baigęs darbą, mokinys privalo:

39.1. Nuo įrankių nuvalyti pjuvenas, juos nušluostyti ir padėti į saugojimo vietą;

39.2. Mašinas, mechanizmus išjungti iš elektros tinklo, juos nuvalyti;

39.3. Sutvarkyti darbo vietą, pašalinti iš jos šiukšles ir medžiagų atliekas;

39.4. Apie darbo metu iškilusius nesklandumus ir trūkumus informuoti profesijos mokytoją.

